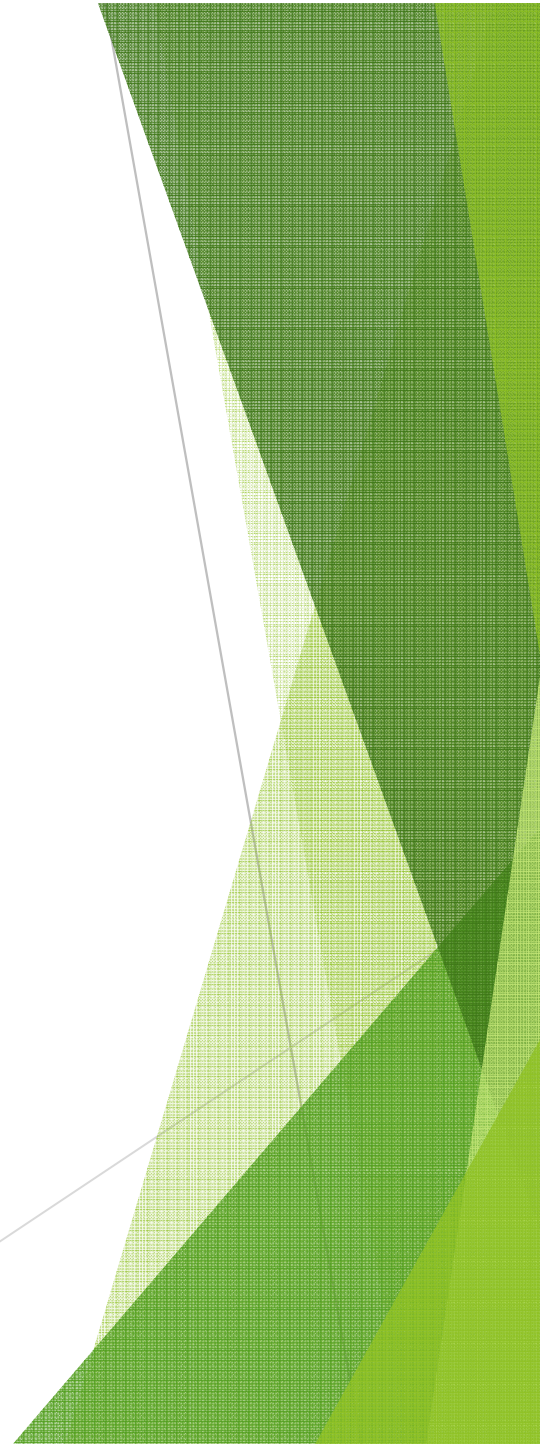

Vägledarkonferensen 2015

Varifrån och varthän

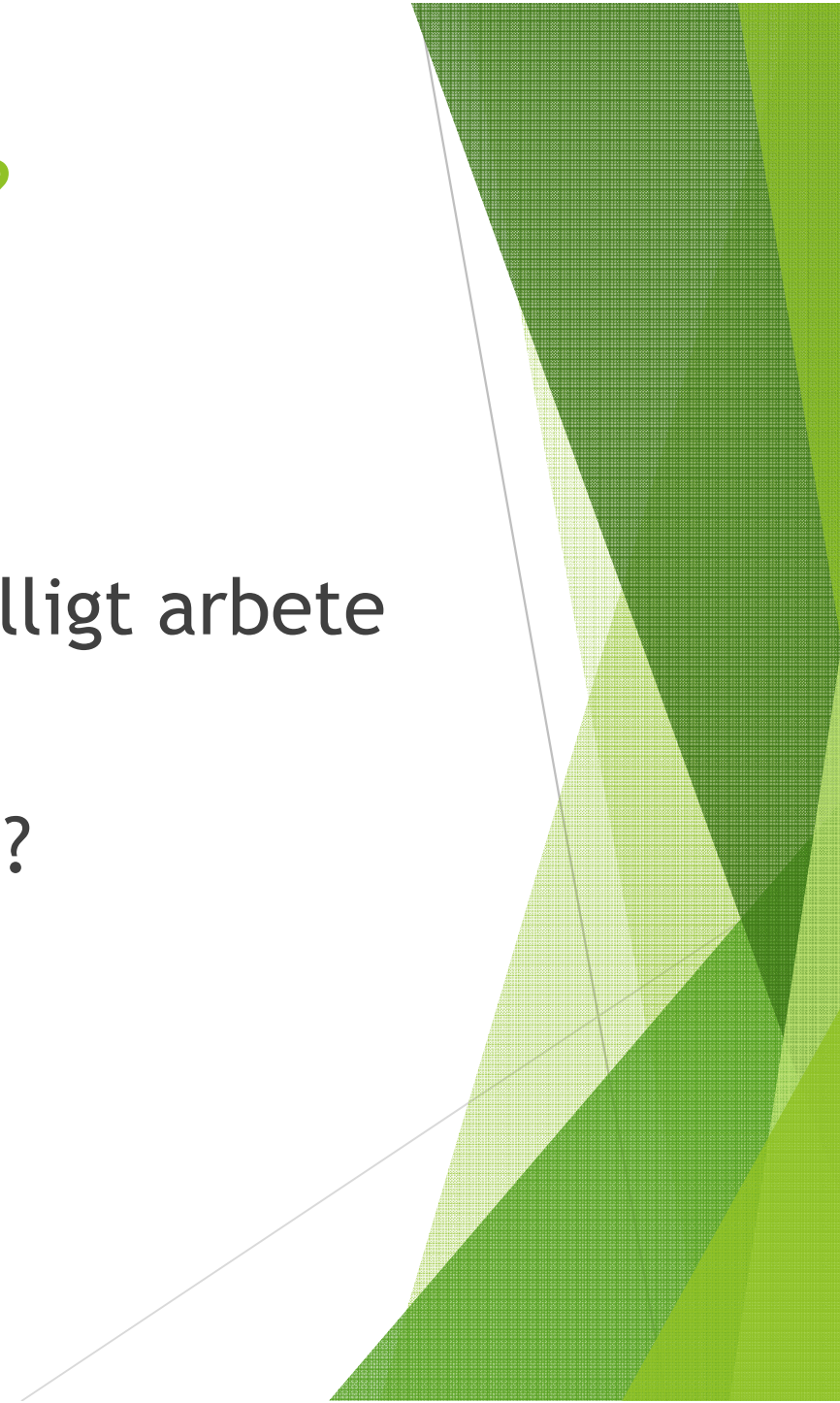
Har vi hört det förut?

- ▶ Bristande syv-funktion när jag valde och bristande idag
- ▶ Syv-funktionen idag fungerar inte
- ▶ Syven kan bli bättre, mer proaktiv och mindre reaktiv
- ▶ Jag vill se en annorlunda syv-funktion
- ▶ Lärarna skall mer vara med

- ▶ Almedalen juni 2015

Var blev gråtonerna av?

- ▶ Test - fult eller fint
- ▶ Styra, ge råd - fult eller fint
- ▶ Vidga perspektiv - retorik eller uthålligt arbete
- ▶ Valfrihet - var går gränsen?
- ▶ Bred vägledning - skall vi nå molnen?
- ▶ Skola eller centrum?
- ▶ ???

1950-70 - Yrkesvalsläraren

- ▶ ”Lugna” 50- och 60-talet - sociala skyddsnäten skapas
- ▶ Grundskolan etableras, pryo införs
- ▶ Det fria valet lyfts fram
- ▶ Från urval till tillval
- ▶ Läraridentitet - karriärtjänst
- ▶ Reglerade inslag i undervisningen

1970-1990 Syo-konsulenterna

70-talet - Reformtiden

- ▶ Syo-utbildning, kommunala tjänster, semester, "öronmärkta" medel
- ▶ Vänstervindar, samhällsförändring
- ▶ Vägledning - skolans ansvar
- ▶ Ny gymnasieskola, utbyggd vuxenutbildning
- ▶ Tom verktygslåda
- ▶ Målen oklara i skolsystemet

Nyckelbegrepp: medvetandegöra, kompensatorisk vägledning, syo-integration, förändringsagent

1970-1990 Syo-konsulenterna

80-talet - Reaktionen

- ▶ Målen alltför högt ställda! - verkligheten annorlunda
- ▶ Syo - en angelägenhet för alla?
- ▶ Samtalet i centrum - vägledarprofessionen utvecklas - samverkan med arbetsförmedlingen
- ▶ Diskussion om lärarkoppling - försvinner trots meningsskillnader
- ▶ Gymnasieskola för alla, nästan - uppföljningsverksamhet/ ungdomsgaranti
- ▶ Skola-arbetsliv - SSA-råd

Nyckelbegrepp: Samtal, ungdomsvägledning, skola-arbetsliv

1990-2013 - Studie- och yrkesvägledaren

Decentraliseringen

- ▶ Decentralisering/målstyrning - kommunerna tar över
- ▶ Målen diffusa - alltfler utan "utbildning"
- ▶ "Jordbävningen" - ekonomisk kris, jobben "försvinner"
- ▶ Mångkulturellt samhälle
- ▶ Valfrihetsrevolutionen
- ▶ Utredning om vägledning - i malpåse
- ▶ IKT och Internet
- ▶ Infotek och vägledningscentra

Nyckelbegrepp: Etablerad, behövd och otydlig

2015 - ? Karriärvägledaren

- ▶ Multiinstrumentalist - vägledare, coach, mentor, utvecklare, pedagog
- ▶ Nya och gamla marknader - utbildning, rehabilitering, personalutveckling
- ▶ Etablerad forskning
- ▶ Livsplanerare - arbete, studier, ekonomi, hälsa, fritid, pension
- ▶ Friställd från det pedagogiska blocket, eller....
- ▶ Insnöad i samtal eller ? dvs relationsmys eller redskap för framtiden

Nyckelbegrepp: Flexibel, tydlig, mångsidig, kreativ

? ? ? ? ? ? ? ? ?

Lär av historien

- ▶ I mer än tjugo år, från och med 1962 års läroplan (Lgr62) har i läroplanen betonats att syofrågorna är en angelägenhet för alla som verkar i skolan. Ändå tyder de flesta utvärderingar på att syofunktionären är den ende i skolan som känner till målen i detta avseende och som aktivt arbetar med dessa frågor. (sid. 4)

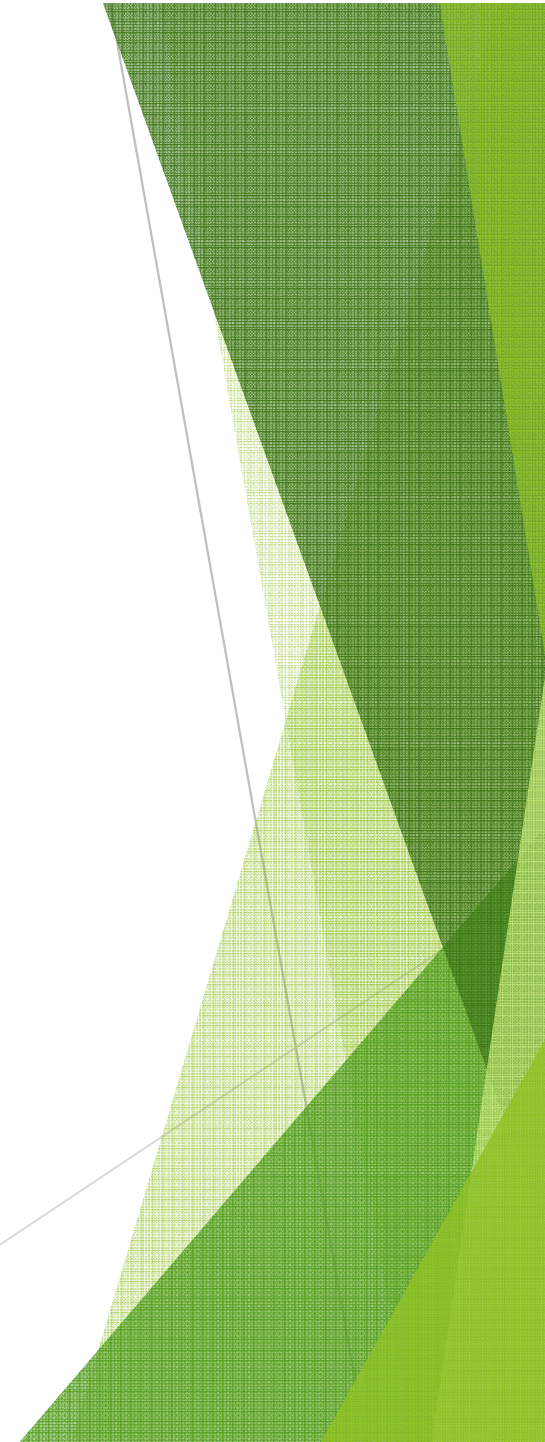
(Lena Hjelm-Wallén, 1984)

- ▶ ”När det du har gjort i 50 år inte fungerar är det dags att prova något nytt.”

(President Obama om relationen Kuba och USA)

Varför vägledning?

- ▶ Hjälper ungdomar och vuxna att navigera och välja i ett alltmer överskådligt samhälle
- ▶ Bidrar till bättre kunskaper hos ungdomar och vuxna om arbetsliv och utbildning
- ▶ Reducerar osäkerhet inför val och bidrar till att fler utbildar sig i olika åldrar
- ▶ Stödjer ungdomar som är på väg att förlora fotfästet
- ▶ Ses som en del av en rimlig samhällsservice i en alltmer komplicerad värld av utbildnings- och yrkesvärld

Vägledningens, arbetslivets och ungdomarnas dilemma

- ▶ Eleverna tillbringar allt längre tid i skola, gymnasieskolan ”obligatorisk”. Ingen arbetsmarknad för 15-20-åringar
- ▶ Elevernas har för liten självkänedom och korta eller inga erfarenheter av arbetsliv och vuxenvärld
- ▶ Samtidigt ett allt större utbud av valmöjligheter - allt är sökbart
- ▶ Många ungdomar väljer inte mot en marknad där jobben finns
- ▶ Alldeles för många saknar gymnasial utbildning
- ▶ Leder till svårigheter att relatera sig till omvärldens krav och möjligheter. Klarar jag detta? Räcker jag till? Orkar jag läsa mer? Kvittot på arbetsmarknaden saknas!

Tre scenarior

- ▶ **Valfrihetsscenario** - välj vad du känner för. Den som "brinner" för något klarar sig alltid. **Risk:** Många elever hamnar i en utdragen valprocess med många byten.
- ▶ **Matchningsscenario** - välj där jobben finns. Sverige har inte råd med "lyxutbildningar" som inte leder till jobb. Förlust för samhället och individen. **Risk:** Vi vet inte var jobben finns om X år. Alltför begränsad valfrihet.
- ▶ **Balansscenario** - Viktigt med rimlig valfrihet men samtidigt tydligare bilder av arbetsmarknadens behov. **Risk:** Hur finner vi balansen så att ungdomar tar ansvar för sina egna liv?

Vilka budskap ger vi till ungdomarna?

Och vägledarnas framtid...

- ▶ Utvecklingsscenariot
- ▶ Samtalsscenariot
- ▶ Isoleringsscenariot
- ▶ Nytänkscenariot
- ▶ X-scenariot

Dags att summera

- En dynamisk profession, behövd och balanskonstnär
- Fortfarande ifrågasatt
- Vad behöver vi utveckla/förändra/bibehålla
- Vi måste inse begränsningarna och klargöra för andra
- Hur arbetar vi både brett och smalt?
- Kan vi lära av andra kommuners/länders erfarenheter?
- Är vi/ni beredda att förändra eller är det läpparnas bekännelse?
- Vi får inte mycket mer tid!!
- Alla följer inte med - kör ändå
- Ni gör ett bra jobb - bort med dåliga samveten och acceptera gråtonerna!

Min vision

- ▶ Staten går in med en tydligare skrivning gällande den breda vägledningen och ett särskilt kunskapsområde med ett angett antal timmar har inrättats. Samtidigt har en utbildning för lärare kring kunskapsområdet val och väljande, arbetsmarknad och utbildning påbörjats vid lärarutbildningarna. Nytt arbets- och stimulansmaterial utarbetas och i varje kommun inrättas ett råd för samverkan skola-arbetsliv. Praon blir en självklar del av ungdomars stegvisa insikter om arbetslivet. I varje kommun görs en övergripande planering för hur skola-arbetslivsfrågor skall hanteras genom hela ungdomsskolan.
- ▶ Den överdimensionerade valfriheten tonas ner och konkurrensen mellan olika skolor blir mindre märkbar.
- ▶ Efter en ny vägledarutredning har en helt ny vägledarorganisation skapats. Denna, som bygger på idén om en opartisk vägledning, har frikopplats från de lokala skolenheterna och blivit en särskild enhet. Vägledarna har särskilda ansvarsområden kopplade till olika skolor.
- ▶ En ny ungdomsgaranti innebär att alla ungdomar mellan 16 och 25 år skall ges möjlighet till arbete, praktik eller utbildning.
- ▶ Nya IKT-baserade hjälpmedel för att visualisera vägledningen har utvecklats. På den statliga nivån har ett stort utvecklingsarbete kring IKT i vägledning skett. Det ger möjlighet att enkelt via mobiler och motsvarande nyutvecklade kommunikationsmedel få tillgångar till information, virtuella miljöer, pröva-på upplevelser i yrken mm.
- ▶ På den akademiska nivån har syv-utbildningen förlängts till fyra år och ett antal disputerade forskare inom området har skapat goda forskningsöversikter och utvecklat nya forskarnätverk.

Om du under det senaste åren
inte har ändrat en uppfattning
eller förvärvat en ny, bör du kolla
din puls. Du kanske är död.

(Burgess, författare 1866-1951)

Glöm inte – vi är alla olika

- Frågvisa Frida
- Coola Carla
- Förvirrade Frank
- Ambitiösa Anders
- Tysta Tina
- Vilsna Vesna
- Osäkra Ola
- Trygga Tamara
- Frustrerade Filip
- Allvarliga Anja
- Desillusionerade Danuta
- Jordnära Jimmy
- Självsäkre Samuel och alla andra...